

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 4 ส่วน ตามลำดับดังนี้

- ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูผู้บริหารโรงเรียน
- ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน
- ส่วนที่ 3 ผลการตรวจสุขภาพนักเรียน
- ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำดื่ม

ส่วนที่ 1

ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูผู้บริหารโรงเรียน

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนและผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนเทศบาล

- จำนวนนักเรียน โรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 44.4 มีนักเรียนตั้งแต่ 401 คนขึ้นไป รองลงมาร้อยละ 33.3 มีนักเรียน 201-400 คน และที่น้อยที่สุดเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2
- จำนวนครูในโรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 38.9 เป็นโรงเรียนที่มีครู 11-20 คน รองลงมาร้อยละ 33.3 มีครู 21-30 คน และที่น้อยที่สุดมีครูไม่เกิน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6
- จำนวนห้องเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.0 มีห้องเรียนตั้งแต่ 11 ห้องขึ้นไป รองลงมา มีห้องเรียน 7-10 ห้อง ร้อยละ 33.4 และที่น้อยที่สุดมีห้องเรียนไม่เกิน 6 ห้อง ร้อยละ 5.6
- จำนวนอาคารเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 44.4 มีอาคารเรียน 2 หลัง รองลงมา ร้อยละ 22.2 มีอาคารเรียน 3 หลัง และที่น้อยที่สุดร้อยละ 5.6 มีอาคารเรียน 5 หลัง
- เนื้อที่ของโรงเรียน โรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 33.3 มีเนื้อที่ 1-5 ไร่ รองลงมา มีเนื้อที่ 6-10 ไร่ และ 11-15 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.8 เท่ากัน ที่น้อยที่สุดมีเนื้อที่มากกว่า 16-20 ไร่ ร้อยละ 11.1

รายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนเทศบาล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. จำนวนนักเรียน		
ไม่เกิน 200 คน	4	22.2
201-400 คน	6	33.3
401 คนขึ้นไป	8	44.4
2. จำนวนครู		
ไม่เกิน 10 คน	1	5.6
11 - 20 คน	7	38.9
21 - 30 คน	6	33.3
31 คนขึ้นไป	4	22.2
3. จำนวนห้องเรียน		
ไม่เกิน 6 ห้อง	1	5.6
7 - 10 ห้อง	6	33.4
11 ห้องขึ้นไป	11	61.0
4. จำนวนอาคารเรียน		
1 หลัง	3	16.7
2 หลัง	8	44.4
3 หลัง	4	22.2
4 หลัง	2	11.1
5 หลัง	1	5.6
5. เนื้อที่ของโรงเรียน		
1 - 5 ไร่	6	33.3
6 - 10 ไร่	5	27.8
11 - 15 ไร่	5	27.8
16 - 20 ไร่	2	11.1

1.1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 77.8 เป็นครูพยาบาล ร้อยละ 22.2 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 66.7 รองลงมาเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 27.8 และที่น้อยที่สุดเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมีเพียงร้อยละ 5.6 ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100.0 เกี่ยวกับอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 44.4 มีอายุ 51 - 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.8 มีอายุ 41-50 ปี และที่น้อยที่สุดร้อยละ 5.6 มีอายุไม่เกิน 30 ปี ส่วนเพศของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย และหญิงร้อยละ 50.0 เท่ากัน ทางด้านการนับถือศาสนา พบว่า ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 18)
1. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม		
- ผู้บริหารโรงเรียน	14	77.8
- ครูพยาบาล	4	22.2
2. ตำแหน่ง		
- ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่	12	66.7
- ผู้อำนวยการ	1	5.6
- ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่	5	27.8
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
- ปริญญาตรี	18	100.0
4. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	1	5.6
31 - 40 ปี	4	22.2
41 - 50 ปี	5	27.8
51 - 60 ปี	8	44.4
5. เพศ		
ชาย	9	50.0
หญิง	9	50.0
6. ศาสนา		
พุทธ	18	100.0

1.2 วิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

1.2.1 การจัดบริการอนามัยโรงเรียน และการดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย

โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดเทศบาลเมืองในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.8 จัดบริการอนามัยโรงเรียนตามรูปแบบของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย รองลงมาร้อยละ 16.7 จัดตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ไม่ได้จัดบริการอนามัยโรงเรียนมีเพียงร้อยละ 5.6 สำหรับโรงเรียนที่จัดบริการอนามัยโรงเรียนตามรูปแบบของกองอนามัยโรงเรียนนั้น พบว่า จัดเป็นบริการอนามัยโรงเรียนระดับ 1 ร้อยละ 61.1 จัดเป็นบริการอนามัยโรงเรียนระดับ 2 ร้อยละ 16.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการจัดบริการอนามัยโรงเรียน

การจัดบริการอนามัยโรงเรียน	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N =18)
1. รูปแบบการจัดบริการอนามัยโรงเรียน		
- จัดตามรูปแบบของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย	14	77.8
- จัดตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	3	16.7
- ไม่ได้จัดระดับบริการอนามัยโรงเรียน	1	5.6
2. จัดตามรูปแบบกองอนามัยโรงเรียน เป็นบริการอนามัยโรงเรียน	11	61.1
- ระดับ 1	3	16.7
- ระดับ 2		

สำหรับการดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย พบว่า โรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.4 มีการดำเนินงาน และโรงเรียนที่ไม่มีการดำเนินงานโครงการนี้มีเพียงร้อยละ 5.6 ส่วนผลการดำเนินงานนั้นครูผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ตอบว่าอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 52.9 รองลงมาตอบว่าอยู่ในระดับดี ร้อยละ 41.2 และที่ตอบว่าไม่ดีมีเพียงร้อยละ 5.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย

การดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียน ฝ่ายส่งเสริมอนามัย	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ
1. โรงเรียนที่มีโครงการผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย		
- มีการดำเนินงาน	17	94.4
- ไม่มีการดำเนินงาน	1	5.6
รวม	18	100.0
2. ผลการดำเนินงาน		
- ดี	7	41.2
- ปานกลาง	9	52.9
- ไม่ดี	1	5.9
รวม	17	100.0

1.2.2 การจัดให้มีบัตรบันทึกสุขภาพและการบันทึกบัตรสุขภาพ

การจัดให้มีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน พบว่า โรงเรียนเทศบาลทุกแห่งจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100.0 แต่การบันทึกความผิดปกติหลังการตรวจสุขภาพลงในบัตรนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 ตอบว่าได้บันทึกทุกครั้งและร้อยละ 33.3 ตอบว่าบันทึกบ้างเป็นบางครั้ง เมื่อเจ้าหน้าที่พยาบาลมาให้บริการตรวจสุขภาพนักเรียน พบว่า โรงเรียนร้อยละ 77.8 ได้ให้ครูช่วยบันทึกบัตรสุขภาพทุกครั้ง ที่ช่วยบันทึกบ้างเป็นบางครั้งมีร้อยละ 16.7 และที่ไม่ได้ช่วยบันทึกเลยมีเพียงร้อยละ 5.6 สำหรับผู้รับผิดชอบเก็บบัตรบันทึกสุขภาพปรากฏว่าโรงเรียนได้มอบให้ครูประจำชั้นเก็บร้อยละ 50.0 และมอบให้ครูพยาบาล/ครูอนามัยเก็บร้อยละ 50.0 เท่ากัน ในการส่งตัวนักเรียนไปรับการตรวจและรักษาโรคที่ศูนย์บริการสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล พบว่า ครูทุกคนได้มอบบัตรบันทึกสุขภาพให้นักเรียนถือไปด้วยทุกครั้งร้อยละ 100.0 และเมื่อนักเรียนย้ายโรงเรียนครูได้มอบบัตรสุขภาพให้นักเรียนถือไปเข้าโรงเรียนใหม่ ทุกคนร้อยละ 100.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การจัดให้มีบัตรบันทึกสุขภาพและการบันทึกบัตรสุขภาพ

มีบัตรสุขภาพ/การบันทึก	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. การจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพ		
- ทำครบทุกคน	18	100.0
2. การบันทึกบัตรสุขภาพเมื่อตรวจสุขภาพนักเรียนและพบนักเรียน ผิดปกติ		
- บันทึกทุกครั้ง	12	66.7
- บันทึกบ้างเป็นบางครั้ง	6	33.3
3. ครูได้ช่วยเจ้าหน้าที่พยาบาลบันทึกบัตรสุขภาพ เมื่อเจ้าหน้าที่มาให้ บริการตรวจสุขภาพนักเรียน		
- ช่วยบันทึกทุกครั้ง	14	77.8
- ช่วยบันทึกเป็นบางครั้ง	3	16.7
- ไม่ได้ช่วยบันทึก	1	5.6
4. ใครเป็นผู้เก็บบัตรบันทึกสุขภาพที่โรงเรียน		
- ครูประจำชั้น	9	50.0
- ครูพยาบาล/ครูอนามัย	9	50.0
5. เมื่อครูส่งนักเรียนไปตรวจและรักษาโรคที่ศูนย์บริการสาธารณสุข หรือโรงพยาบาล ได้มอบบัตรบันทึกสุขภาพให้นักเรียนถือไปด้วย		
- ทุกครั้ง	18	100.0
6. เวลานักเรียนย้ายโรงเรียน ครูได้มอบบัตรสุขภาพให้นักเรียนไปเข้า โรงเรียนใหม่หรือไม่		
- มอบให้ไป	18	100.0

1.2.3 การจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.2.3.1 **สถานที่ตั้งและอาคารเรียน** สถานที่ตั้งของโรงเรียน ครูผู้บริหารส่วนใหญ่อ้อยละ 61.1 ตอบว่า ตั้งอยู่ในที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง มีโรงเรียนอื่กร้อยละ 38.9 ที่ตั้งอยู่ในที่ต่ำ ฤดูฝนน้ำท่วมถึง เกี่ยวกับลักษณะของอาคารเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 50.0 เป็นไม้และตึกรวมกัน รองลงมาร้อยละ 27.8 มีลักษณะเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ ที่น้อยที่สุดเป็นไม้ทั้งหลังมีเพียงร้อยละ 5.6 สำหรับสภาพของอาคารเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 มีสภาพมั่นคงแข็งแรง ที่ชำรุดทรุดโทรมแต่ยังพอใช้งานได้มีร้อยละ 16.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สถานที่ตั้งและอาคารเรียนของโรงเรียนเทศบาล

สถานที่ตั้งและอาคารเรียน	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. สถานที่ตั้งของโรงเรียน		
- ตั้งอยู่ในที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง	11	61.1
- ตั้งอยู่ในที่ต่ำ ฤดูฝนน้ำท่วมถึง	7	38.9
2. ลักษณะของอาคารเรียน		
- ทั้งไม้และตึกรวมกัน	9	50.0
- ครึ่งตึกครึ่งไม้	5	27.8
- เป็นตึกทั้งหลัง	3	16.7
- เป็นไม้ทั้งหลัง	1	5.6
3. สภาพของอาคารเรียน		
- สภาพดี มั่นคงแข็งแรง	15	83.3
- ชำรุดทรุดโทรมแต่ยังพอใช้งานได้	3	16.7

1.2.3.2 ห้องน้ำ/ห้องส้วม โรงเรียนสวนใหญ่ร้อยละ 83.3 มีห้องน้ำ/ห้องส้วมพอเพียง ที่มีไม่พอเพียงมีอยู่ร้อยละ 16.7 สำหรับโรงเรียนที่มีการแยกห้องน้ำเป็นเพศชายและหญิง มีเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 72.2 ที่ไม่ได้แยกเพศมีร้อยละ 27.8 ในเรื่องความสะดวกของห้องน้ำ/ห้องส้วม ครูผู้บริหารสวนใหญ่ร้อยละ 72.2 ตอบว่าสะดวกพอใช้ ที่ตอบว่าสะดวกมีร้อยละ 27.8 สำหรับผู้ดูแลทำความสะอาดห้องน้ำ/ห้องส้วมของโรงเรียนสวนใหญ่ร้อยละ 61.1 มีภารโรงรับผิดชอบทำความสะอาด รองลงมาเป็นการโรงและนักเรียนช่วยกัน ร้อยละ 33.3 ที่น้อยที่สุดคือนักเรียนเป็นผู้ทำความสะอาด มีเพียงร้อยละ 5.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ห้องน้ำ - ห้องส้วมของโรงเรียนเทศบาล

ห้องน้ำห้องส้วม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. ห้องน้ำห้องส้วมที่เป็นส้วมราดน้ำและใช้การได้		
- มีพอเพียง	15	83.3
- มีไม่พอเพียง	3	16.7
2. แยกเป็นเพศชาย-หญิง		
- แยกเพศ	13	72.2
- ไม่ได้แยกเพศ	5	27.8
3. ความสะดวกของห้องน้ำห้องส้วม		
- พอใช้	13	72.2
- สะอาด	5	27.8
4. ผู้ดูแลทำความสะอาดห้องน้ำห้องส้วม		
- ภารโรง	11	61.1
- ภารโรงและนักเรียนช่วยกัน	6	33.3
- นักเรียน	1	5.6

1.2.3.3 **น้ำดื่ม-น้ำใช้** พบว่า การจัดบริการน้ำดื่มของโรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.3 เป็นน้ำประปาและน้ำฝน ที่เป็นน้ำฝนอย่างเดียวมี ร้อยละ 16.7 สำหรับภาชนะเก็บกักน้ำฝนส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 เป็นถังเก็บกักน้ำฝนคอนกรีต รองลงมาร้อยละ 33.3 เป็นถังเหล็กรูปสี่เหลี่ยม ที่น้อยที่สุดคือถังไฟเบอร์มีเพียงร้อยละ 11.1 ทางด้านปริมาณน้ำฝนที่เก็บกักไว้ส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.1 ไม่พอใช้ดื่มตลอดปี ที่มีพอใช้ดื่มตลอดปีมีร้อยละ 38.9 ในช่วงขาดแคลนน้ำฝนโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 จัดน้ำประปาให้นักเรียนดื่ม ที่ให้นักเรียนนำน้ำมาจากบ้านมีร้อยละ 16.7 ส่วนวิธีการต้มน้ำของนักเรียนนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 จัดแก้วนํ้ารวมให้นักเรียนใช้ต้มน้ำ รองลงมาร้อยละ 27.8 นักเรียนมีแก้วนํ้าประจำตัวสำหรับต้มน้ำ ในเรื่องน้ำใช้ พบว่า โรงเรียนเทศบาลทุกโรงเรียนจัดน้ำประปาให้นักเรียนใช้ และมีปริมาณพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 100.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 น้ำดื่ม-น้ำใช้ของโรงเรียนเทศบาล

น้ำดื่ม-น้ำใช้	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. น้ำดื่มในโรงเรียน		
- น้ำประปาและน้ำฝน	15	83.3
- น้ำประปาและน้ำกรอง	4	22.2
- น้ำฝน	3	16.7
2. ภาชนะเก็บกักน้ำฝน		55.6
- เป็นถังเก็บกักน้ำฝนคอนกรีต	10	33.3
- เป็นถังเหล็กรูปสี่เหลี่ยม	6	11.1
- เป็นถังไฟเบอร์	2	
3. ความเพียงพอของน้ำฝน		
- ไม่พอใช้ดื่มตลอดปี	11	61.1
- มีพอใช้ดื่มตลอดปี	7	38.9
4. ในช่วงขาดแคลนน้ำฝนนักเรียนต้มน้ำ		
- น้ำประปา	15	83.3
- นักเรียนเอาน้ำมาจากบ้าน	3	16.7
5. วิธีการต้มน้ำของนักเรียนที่โรงเรียน		
- ใช้แก้วนํ้ารวม	15	83.3
- ใช้แก้วนํ้าประจำตัว	5	27.8
- อื่นๆ	1	5.6
6. น้ำใช้สำหรับนักเรียนที่โรงเรียน		
- น้ำประปา	18	100.0
7. ปริมาณน้ำใช้ที่โรงเรียน		
- มีพอใช้ตลอดปี	18	100.0

1.2.3.4 การกำจัดน้ำเสีย โรงเรียนเทศบาลสวนใหญ่ร้อยละ 50.0 กำจัดน้ำเสียโดยมีท่อหรือร่องระบายน้ำเสียในโรงเรียนระบายออกสู่ท่อสาธารณะ รองลงมาร้อยละ 38.9 ขุดร่องไปตามพื้นดินให้น้ำไหลหรือปล่อยให้ไหลไปตามพื้นดิน ที่น้อยที่สุดมีหลุมซึมหรือร่องซึมกำจัดน้ำเสียร้อยละ 11.1 ส่วนน้ำที่ขังอยู่ในบริเวณโรงเรียนครูผู้บริหารสวนใหญ่ร้อยละ 66.7 ตอบว่ามีเล็กน้อย รองลงมาร้อยละ 22.2 ตอบว่าไม่มี และที่ตอบว่ามีมากที่สุดมีเพียงร้อยละ 11.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การกำจัดน้ำเสียในโรงเรียนเทศบาล

การกำจัดน้ำเสีย	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. วิธีการกำจัดน้ำเสียในโรงเรียน		
- มีท่อหรือร่องระบายน้ำเสียในโรงเรียนระบายออกสู่ท่อสาธารณะ	9	50.0
- ขุดร่องตามพื้นดินให้น้ำไหล หรือปล่อยให้ไหลไปตามพื้นดิน	7	38.9
- มีหลุมซึมหรือร่องซึมกำจัดน้ำเสีย	2	11.1
2. น้ำที่ขังอยู่ในบริเวณโรงเรียน		
- มีเล็กน้อย	12	66.7
- ไม่มี	4	22.2
- มีมาก	2	11.1

1.2.3.5 การจัดการขยะ ครูผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลสวนใหญ่ร้อยละ 94.4 ตอบว่ามีภาชนะรองรับขยะในห้องเรียน รองลงมาร้อยละ 88.9 ตอบว่ามีอยู่นอกอาคารเรียนและในห้องเรียน ที่ตอบว่า มีอยู่ตามอาคารเรียนและในห้องเรียนร้อยละ 72.2 ครูผู้บริหารสวนใหญ่ร้อยละ 83.3 ตอบว่ามีที่รองรับขยะรวมสำหรับรวบรวมขยะจากแหล่งอื่นในโรงเรียน ที่ตอบว่าไม่มีถึงขยะรวมมีร้อยละ 16.7 เกี่ยวกับวิธีการกำจัดขยะในโรงเรียนครูสวนใหญ่ร้อยละ 55.6 ตอบว่ามีรถขยะของเทศบาลมาเก็บไปกำจัด รองลงมาร้อยละ 33.3 ใช้วิธีขุดหลุมฝังและกองกับพื้นเผา ที่เผาในเตาเผาขยะมีน้อยที่สุดร้อยละ 11.1 ส่วนการรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนนั้น ปรากฏว่าทุกโรงเรียนจัดเวรให้นักเรียนหมุนเวียนกันทำความสะอาดห้องเรียน ส่วนการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนและนอกห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 100.0 เท่ากันทั้งสองรายการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การจัดการขยะในโรงเรียนเทศบาล

การจัดการขยะ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. ภาชนะรองรับขยะในโรงเรียน (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
- มีในห้องเรียน	17	94.4
- มีอยู่นอกอาคารเรียนและในห้องเรียน	16	88.9
- มีตามอาคารเรียนและในห้องเรียน	13	72.2
2. ที่รองรับขยะรวมสำหรับรวบรวมขยะจากแหล่งอื่นในโรงเรียน		
- มี	15	83.3
- ไม่มี	3	16.7
3. วิธีการกำจัดขยะในโรงเรียน		
- มีรถขยะของเทศบาลมาเก็บไปกำจัดเป็นประจำ	10	55.6
- ขุดหลุมฝังและกองกับพื้นดินแล้วเผา	6	33.3
- เผาในเตาเผาขยะ	2	11.1
4. การรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
- จัดเวรให้นักเรียนหมุนเวียนกันทำความสะอาดห้องเรียน	18	100.0
- ภารโรงทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนและนอกห้องเรียน	18	100.0

1.2.4 การจัดห้องพยาบาล/มุมพยาบาล การจัดสถานที่สำหรับบริการสุขภาพในโรงเรียน เพื่อให้การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยด้วยโรคสามัญ โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 จัดเป็นห้องพยาบาล ที่จัดเป็นมุมพยาบาลมีเพียงร้อยละ 11.1 สำหรับการจัดให้มีครูพยาบาลโดยเฉพาะ เพื่อให้การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยด้วยโรคสามัญนั้น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 มีการจัด ที่ไม่มีครูพยาบาลมีเพียงร้อยละ 11.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การจัดห้องพยาบาล/มุมพยาบาล ในโรงเรียนเทศบาล

การจัดห้องพยาบาล/มุมพยาบาล	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. การจัดสถานที่เพื่อบริการสุขภาพในโรงเรียน		
- จัดเป็นห้องพยาบาล	16	88.9
- จัดเป็นมุมพยาบาล	2	11.1
2. การจัดให้มีครูพยาบาลหรือครูอนามัยโดยเฉพาะ		
- มี	16	88.9
- ไม่มี	2	11.1

อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในห้องพยาบาล/มมพยาบาล พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีเตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน (ร้อยละ 100.0) ตู้ยา 3 ชั้น (ร้อยละ 100.0) ยาสามัญประจำบ้านหรือยาตำราหลวง (ร้อยละ 100.0) เครื่องชั่งน้ำหนัก (ร้อยละ 94.4) ที่วัดสวนสูง, แผ่นป้ายวัดสายตา, ผ้าพันแผล, แอลกอฮอล์ 70% (ร้อยละ 88.9 เท่ากันทั้ง 4 รายการ) กรรไกร, พลาสเตอร์ (ร้อยละ 77.8 เท่ากันทั้ง 2 รายการ) ตลับหรือกล่องอะลูมิเนียมใส่สำลีขนาดเล็ก (ร้อยละ 72.2) แก้วล้างตา, แก้วกินยา (ร้อยละ 66.7 เท่ากันทั้ง 2 รายการ) และอ่างล้างมือแบบง่าย (ร้อยละ 61.1) ซึ่งครูผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามีปริมาณพอเพียง ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของอุปกรณ์และเวชภัณฑ์จำแนกตามโรงเรียนที่มีอยู่และความพอเพียง

รายการ	มี		พอเพียง	
	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N=18)	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N=18)
1. เตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน	18	100.0	11	61.1
2. โต๊ะหัวเตียง	3	16.7	4	22.2
3. อ่างล้างมือแบบง่าย	11	61.1	8	44.4
4. เครื่องชั่งน้ำหนัก	17	94.4	10	55.6
5. ที่วัดสายตา	16	88.9	11	61.1
6. กระโถนหัวเตียงคนไข้	8	44.4	5	27.8
7. แผ่นป้ายวัดสายตา	16	88.9	8	44.4
8. ตู้ยา 3 ชั้น(กว้าง 60 ซม. สูง 107 ซม. ลึก 45 ซม.)	18	100.0	14	77.8
9. กรรไกร	14	77.8	13	72.2
10. ตลับหรือกล่องอะลูมิเนียมใส่สำลี ขนาดเล็ก	13	72.2	10	55.6
11. ขามรูปไตหรือขามเค็บบหรืออะลูมิเนียม ขนาดเล็ก	9	50.0	9	50.0
12. ปรัชทวัดไข้	8	44.4	6	33.3
13. กระเป๋าน้ำร้อน	3	16.7	3	16.7
14. กระเป๋าน้ำแข็ง	3	16.7	3	16.7
15. แก้วล้างตา	12	66.7	10	55.6
16. แก้วกินยา	12	66.7	11	61.1
17. เข็มหรือเข็มฉีดยาหรือเข็มฉีดยาขนาดต่าง ๆ	2	11.1	2	11.1
18. ผ้าเช็ดหน้า	9	50.0	9	50.0
19. ผ้าเช็ดตัว	8	44.4	8	44.4
20. ผ้าพันแผล	16	88.9	12	66.7
21. พลาสเตอร์	14	77.8	10	55.6
22. แอลกอฮอล์ 70%	16	88.9	12	66.7
23. ยาสามัญประจำบ้านหรือยาตำราหลวง	18	100.0	8	44.4
24. ฉากหรือแผงกั้นห้องเป็นมมพยาบาล	2	11.1	2	11.1

1.1.5 การจัดให้มีโรงอาหารหรือสถานที่รับประทานอาหาร

โรงอาหารหรือสถานที่รับประทานอาหารของโรงเรียนเทศบาล พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.9 มีโรงอาหารเฉพาะโดยแยกจากอาคารเรียน ที่มีโรงอาหารแต่อยู่กับอาคารเรียน มีเพียงร้อยละ 11.1 สำหรับผู้ประกอบอาหารส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 เป็นบุคคลภายนอก รองลงมา ร้อยละ 44.4 เป็นทั้งบุคคลภายนอกและครอบครัวของครูในโรงเรียน และที่น้อยที่สุดเป็นครอบครัวของครูในโรงเรียน ร้อยละ 16.7 ส่วนผู้รับผิดชอบดูแลความสะดวก ของโรงอาหาร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.1 มีภารโรงและพ่อค้าแม่ค้าร่วมกันทำความสะอาด รองลงมา มีครูรับผิดชอบ และนักเรียนจัดเวรกันทำความสะอาด ร้อยละ 27.8 โรงเรียนที่ให้พ่อค้าแม่ค้ารับผิดชอบทำความสะอาดกันเองมี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.7 เกี่ยวกับภาชนะรองรับขยะในโรงอาหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.1 มีถังขยะวางเป็นระยะๆ ในโรงอาหาร ที่มีถังขยะในโรงอาหารแต่ไม่ได้วางเป็นระยะๆ มีร้อยละ 38.9 ในเรื่องความสะดวกของโรงอาหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 ครูผู้บริหารตอบว่าสะดวก ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 16.7 สะอาดมาก และที่ตอบว่าไม่สะดวกมีน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 5.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงอาหารหรือสถานที่รับประทานอาหารของโรงเรียน

สถานที่รับประทานอาหาร	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. โรงอาหารและลักษณะของโรงอาหาร		
- มีโรงอาหารเฉพาะโดยแยกจากอาคารเรียน	16	88.9
- มีแต่อยู่กับอาคารเรียน	2	11.1
2. ผู้ประกอบอาหารในโรงเรียน (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
- เป็นบุคคลภายนอก	12	66.7
- เป็นทั้งบุคคลภายนอกและครอบครัวของครูในโรงเรียน	8	44.4
- เป็นครอบครัวของครูในโรงเรียน	3	16.7
3. ผู้รับผิดชอบดูแลความสะดวกของโรงอาหาร		
- มีภารโรงและพ่อค้าแม่ค้าช่วยกันทำความสะอาด	10	55.1
- มีครูรับผิดชอบและนักเรียนจัดเวรกันทำความสะอาด	5	27.8
- พ่อค้าแม่ค้ารับผิดชอบทำความสะอาดกันเอง	3	16.7
4. ภาชนะรองรับขยะในโรงอาหาร		
- มีถังขยะวางเป็นระยะ ๆ	11	61.1
- มีแต่ไม่ได้วางเป็นระยะ ๆ	7	38.9
5. ความสะดวกของโรงอาหาร		
- สะอาดปานกลาง	14	77.8
- สะอาดมาก	3	16.7
- ไม่สะดวก	1	5.6

1.2.6 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

ครูผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 50.0 ตอบว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลเคยมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคแก่นักเรียนที่โรงเรียนมากกว่าปีละ 2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 27.8 มาปีละ 2 ครั้ง โรงเรียนที่เจ้าหน้าที่พยาบาลมาฉีดวัคซีนให้นักเรียนปีละ 1 ครั้ง มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.2 สำหรับชนิดของวัคซีนที่เจ้าหน้าที่มาฉีดป้องกันโรคแก่นักเรียน ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่าเป็นวัคซีนป้องกันโรคไข้คอตีบและบาดทะยักร้อยละ 88.9 รองลงมาเป็นวัคซีนป้องกันวัณโรคและไข้หัด คิดเป็นร้อยละ 61.1 และ 55.6 ตามลำดับ ที่น้อยที่สุดเป็นวัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี คิดเป็นร้อยละ 22.2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ข้อมูลการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลเคยมาฉีดวัคซีนป้องกันโรค		
- มามากกว่าปีละ 2 ครั้ง	9	50.0
- มาปีละ 2 ครั้ง	5	27.8
- มาปีละ 1 ครั้ง	4	22.2
2. ชนิดของวัคซีนที่มาฉีดป้องกันโรคแก่นักเรียน (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
- ไข้คอตีบ และบาดทะยัก (DT)	16	88.9
- วัณโรค (BCG)	11	61.1
- ไข้หัด	10	55.6
- ไข้ไทฟอยด์	9	50.0
- ตับอักเสบบี	4	22.2
- ไม่ทราบ	1	5.6

1.2.7 การส่งเสริมสุขศึกษา

ครูผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลสวนใหญ่ร้อยละ 50.0 ตอบว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลมาให้สุขศึกษาแก่นักเรียนที่โรงเรียนปีละ 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 27.8 ตอบว่ามาให้สุขศึกษาปีละ 3-4 ครั้ง และที่น้อยที่สุดตอบว่า มาให้สุขศึกษาปีละ 5 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 22.2 ในเรื่องการใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา ครูผู้บริหารสวนใหญ่ร้อยละ 83.3 ตอบว่าเจ้าหน้าที่พยาบาลใช้สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษาเป็นบางครั้ง ที่ตอบว่าใช้ทุกครั้งมีเพียงร้อยละ 16.7 สำหรับครู พบว่าสวนใหญ่ร้อยละ 61.1 ใช้สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษาทุกครั้ง รองลงมาร้อยละ 33.3 ใช้เป็นบางครั้ง และที่ไม่ได้ใช้เลยมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 5.6 ในการได้มาของสื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา ครูผู้บริหารสวนใหญ่ร้อยละ 88.9 ตอบว่าได้จากหน่วยงานอื่น รองลงมาตอบว่า จัดซื้อมาและได้จากหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 61.1 ที่มีการผลิตขึ้นใช้เอง มีร้อยละ 50.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ข้อมูลการส่งเสริมสุขศึกษาในโรงเรียนเทศบาล

การส่งเสริมสุขศึกษา	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลมาให้สุขศึกษาแก่นักเรียนที่โรงเรียนปีละ		
1 - 2 ครั้ง	9	50.0
3 - 4 ครั้ง	5	27.8
5 ครั้งขึ้นไป	4	22.2
2. เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลใช้สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา		
เป็นบางครั้ง	15	83.3
ทุกครั้ง	3	16.7
3. ครูใช้สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา		
ทุกครั้ง		
เป็นบางครั้ง	11	61.1
ไม่ได้ใช้	6	33.3
4. การได้มาของสื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)	1	5.6
ได้จากหน่วยงานอื่น	16	88.9
จัดซื้อมาและได้จากหน่วยงานอื่น	11	61.1
ผลิตขึ้นใช้เอง	9	50.0

สำหรับประเภทของสื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา ครูผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียน ร้อยละ 100.0 ตอบว่า มีโปสเตอร์ รองลงมา มีแผ่นพับและภาพพลิกร้อยละ 83.3 และ 38.9 ตามลำดับ ที่น้อยที่สุดมีสไลด์เพียงร้อยละ 5.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ประเภทของสื่อ/อุปกรณ์สุขศึกษาในโรงเรียนเทศบาล

ประเภทของสื่อ/อุปกรณ์สุขศึกษา	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. โปสเตอร์	18	100.0
2. แผ่นพับ	15	83.3
3. ภาพพลิก	7	38.9
4. โทรทัศน์	6	33.3
5. เครื่องวีดีโอ	6	33.3
6. ม้วนเทปวีดีโอ	6	33.3
7. สไลด์	1	5.6

1.2.8 บริการตรวจสุขภาพนักเรียน ให้การรักษาพยาบาลและติดตามผล

จากการให้ข้อมูลของครูผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.1 ได้ทำการตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียนเป็นบางวันเท่านั้น รองลงมา ร้อยละ 27.8 ตรวจทุกวัน ที่น้อยที่สุดร้อยละ 11.1 ไม่มีการตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน ในการตรวจสุขภาพนักเรียนโดยเจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาล ครูผู้บริหารโรงเรียนทุกแห่ง ตอบว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลมาตรวจสุขภาพนักเรียนที่โรงเรียนทุกปี ร้อยละ 100.0 เมื่อครูตรวจพบนักเรียนเจ็บป่วยด้วยโรคสามัญ โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.4 ได้ให้ยารักษาตามอาการและให้นอนพักในห้อง/มุมพยาบาล รองลงมา ร้อยละ 61.1 ส่งตัวไปรักษาพยาบาลที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล และที่น้อยที่สุดร้อยละ 33.3 ให้เด็กกลับไปนอนพักที่บ้าน ในกรณีตรวจพบนักเรียนป่วยมาก โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 ได้ส่งตัวนักเรียนไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล รองลงมา ร้อยละ 55.6 แจ้งให้ผู้ปกครองรับเด็กไปหาหมอ น้อยที่สุดคือให้ยารักษาตามอาการ และให้นอนพักในห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล ร้อยละ 16.7 ในเรื่องการติดตามผลการรักษา นักเรียนป่วยโรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามผลเป็นบางคน ร้อยละ 50.0 รองลงมาติดตามผลทุกคน ร้อยละ 38.9 ที่ไม่ได้ติดตามผลมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 11.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของโรงเรียนที่ตรวจสอบสภาพนักเรียนและให้การรักษาพยาบาล
นักเรียนที่เจ็บป่วย

การตรวจสอบสภาพนักเรียนและให้การรักษาพยาบาล	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. การตรวจสอบสภาพนักเรียนตอนเข้าก่อนเข้าห้องเรียน		
- ตรวจสอบบางวัน	11	61.1
- ตรวจสอบทุกวัน	5	27.8
- ไม่มีการตรวจสอบสภาพนักเรียนในตอนเช้า	2	11.1
2. เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลมาตรวจสอบสภาพ นักเรียนที่โรงเรียน		
- ทุกปี	18	100.0
3. เมื่อครูตรวจพบนักเรียนเจ็บป่วยเล็กน้อยด้วยโรค สามัญ โรงเรียนให้บริการโดย (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
- ให้ยารักษาตามอาการและให้นอนพักในห้อง/ มุมพยาบาล	17	94.4
- ส่งตัวไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล	11	61.1
- ให้กลับไปนอนพักที่บ้าน	6	33.3
4. ในกรณีตรวจพบนักเรียนป่วยมากโรงเรียนปฏิบัติ โดย (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
- ส่งนักเรียนไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/ โรงพยาบาล	15	83.3
- แจ้งผู้ปกครองให้รับเด็กไปหาหมอ	10	55.6
- ให้ยารักษาตามอาการและให้นอนพักในห้อง พยาบาล/มุมพยาบาล	3	16.7
5. มีการติดตามผลการรักษานักเรียนที่ป่วยหลังการ รักษาโดยครู		
- มีการติดตามผลทุกคน	7	38.9
- มีการติดตามผลเป็นบางคน	9	50.0
- ไม่ได้ติดตาม	2	11.1

1.2.9 การส่งเสริมโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหาร

1.2.9.1 การส่งเสริมโภชนาการ

โรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.3 ได้จัดให้มีการจำหน่ายอาหารกลางวันในโรงเรียน ที่ไม่ได้จำหน่ายมีร้อยละ 16.7 และโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 มีการควบคุมคุณภาพและราคาอาหาร ที่ไม่ได้ควบคุมมีร้อยละ 22.2 ในการสอนความรู้ทางด้านโภชนาการเพิ่มเติมแก่นักเรียน นอกจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 มีการสอนเพิ่มเติม ที่ไม่ได้สอนเพิ่มเติมมีร้อยละ 16.7 สำหรับการแจกนมสดของทางราชการแก่นักเรียนชั้นเด็กเล็ก/อนุบาล, ป.1 และ ป.2 นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.4 มีการแจกอย่างสม่ำเสมอ ที่แจกไม่สม่ำเสมอมีเพียงร้อยละ 5.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ข้อมูลทางด้านการส่งเสริมโภชนาการของโรงเรียนเทศบาล

การส่งเสริมโภชนาการ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. การจัดจำหน่ายอาหารกลางวันในโรงเรียน		
- มีการจัด	15	83.3
- ไม่มีการจัด	3	16.7
2. โรงเรียนมีการควบคุมคุณภาพและราคาอาหารกลางวันหรือไม่		
- มีการควบคุม	14	77.8
- ไม่ได้ควบคุม	4	22.2
3. ครูได้สอนความรู้ทางด้านโภชนาการเพิ่มเติมแก่นักเรียนนอกจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร		
- มีการสอนเพิ่มเติม	15	83.3
- ไม่ได้สอนเพิ่มเติม	3	16.7
4. นักเรียนชั้นเด็กเล็ก/อนุบาล ป.1 และ ป.2 ได้รับแจกนมสดจากทางราชการ		
- สม่ำเสมอ	17	94.4
- ไม่สม่ำเสมอ	1	5.6

1.2.9.2 การสุขาภิบาลอาหาร

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 มีการจัดดูแลความสะอาดส่วนบุคคลของผู้สัมผัสอาหาร ที่ไม่ได้ดูแลมีร้อยละ 16.7 ผู้สัมผัสอาหารในโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 ได้รับการตรวจสุขภาพจากแพทย์ปีละ 1 ครั้ง ที่ตรวจปีละ 2 ครั้งมีร้อยละ 11.1 ส่วนเครื่องปรุงรสที่ผู้ประกอบการอาหารใช้ปรุงอาหารนั้นทางโรงเรียนได้ดูแลให้ใช้ชนิดที่มีเครื่องหมาย อย. เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 77.8 ที่ไม่ได้ดูแลมีเพียงร้อยละ 22.2 อาหารสดที่ผู้ปรุงนำมาประกอบอาหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 ได้ดูแลการล้างให้สะอาดก่อนปรุง ที่ไม่ได้ดูแลมีร้อยละ 11.1 สำหรับวิธีการล้างภาชนะและอุปกรณ์ใส่อาหารของผู้ประกอบการอาหารในโรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 ล้างด้วยอ่าง 3 ตอน ที่ล้างด้วยน้ำเปล่า 1-2 ครั้ง โดยไม่ผสมผงซักฟอก มีร้อยละ 11.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของโรงเรียนเทศบาลที่ดำเนินงานสุขาภิบาลอาหาร

การสุขาภิบาลอาหาร	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 18)
1. การจัดดูแลความสะอาดส่วนบุคคลของผู้สัมผัสอาหาร		
- ดูแล	15	83.3
- ไม่ได้ดูแล	3	16.7
2. การตรวจสุขภาพจากแพทย์ของผู้สัมผัสอาหาร		
- ตรวจปีละ 1 ครั้ง	16	88.9
- ตรวจปีละ 2 ครั้ง	2	11.1
3. เครื่องปรุงรสที่ผู้ประกอบการอาหารใช้ปรุงอาหารทางโรงเรียน ได้ดูแลให้ใช้ชนิดที่มีเครื่องหมาย อย.รับรองหรือไม่		
- ดูแล	14	77.8
- ไม่ได้ดูแล	4	22.2
4. อาหารสดที่ผู้ปรุงนำมาประกอบอาหารมีการควบคุม ดูแลการล้างให้สะอาดก่อนปรุงหรือไม่		
- ดูแล	16	88.9
- ไม่ได้ดูแล	2	11.1
5. วิธีการล้างภาชนะและอุปกรณ์ใส่อาหารของผู้ประกอบ อาหารในโรงเรียน		
- ล้างด้วยอ่าง 3 ตอน	16	88.9
- ล้างด้วยน้ำเปล่า 1-2 ครั้ง (โดยไม่ผสมผงซักฟอก)	2	11.1

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของครูผู้บริหารโรงเรียนปรากฏว่าไม่มีปัญหาในระดับมาก มีเพียงปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.01-3.00 รวม 11 ปัญหา คือ การจัดน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับนักเรียนยังไม่มี (ค่าเฉลี่ย 2.72) ขาดแคลนเวชภัณฑ์ในโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.50) ครูขาดความสนใจในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.33) ครูขาดความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหรือรายละเอียดในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน, ขาดคนดูแลรักษาความสะอาดห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล การกำจัดขยะในโรงเรียนไม่ดีพอ (ค่าเฉลี่ย 2.22 เท่ากัน) ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมงานอนามัยโรงเรียน, การกำจัดน้ำเสียในโรงเรียนไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.17) การดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนไม่ดีพอ (ค่าเฉลี่ย 2.11) การใช้บริการที่ห้องพยาบาล/มุมพยาบาล ไม่สะดวก และครูขาดโอกาสในการวางแผนดำเนินงานอนามัยโรงเรียนร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 2.06) นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.01-2.00 ดังรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ระดับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูผู้บริหาร

อันดับ ที่	ปัญหาและอุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.
1	การจัดน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับนักเรียนยังไม่มี	2.72	1.07
2	ขาดแคลนเวชภัณฑ์ในโรงเรียน	2.50	1.30
3	ครูขาดความสนใจในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	2.33	1.03
4	ครูขาดความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหรือรายละเอียดในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	2.22	0.81
4	ขาดคนดูแลรักษาความสะอาดห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล	2.22	1.06
4	การกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียนไม่ดีพอ	2.22	1.00
5	ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมงานอนามัยโรงเรียน	2.17	0.86
5	การกำจัดน้ำเสียในโรงเรียนไม่ถูกต้อง	2.17	1.15
6	การดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนไม่ดีพอ	2.11	0.96
7	การใช้บริการที่ห้องพยาบาล/มุมพยาบาลไม่สะดวก	2.06	0.87
7	ครูขาดโอกาสในการวางแผนดำเนินงานอนามัยโรงเรียนร่วมกัน	2.06	1.00
8	ขาดการวางแผนงานอนามัยโรงเรียนร่วมกับเจ้าหน้าที่พยาบาลของกองอนามัยและสิ่งแวดล้อมของเทศบาล	2.00	0.84

ตารางที่ 21 ระดับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (ต่อ)

อันดับ ที่	ปัญหาและอุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.
9	ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1.94	0.73
9	ขาดการเอาใจใส่ติดตามและให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1.94	0.87
10	ขาดความร่วมมือของผู้ปกครองเกี่ยวกับการให้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคแก่นักเรียน	1.89	0.76
11	ขาดเงินทุนช่วยเหลือเกี่ยวกับอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนที่ยากจน	1.83	0.86
11	ขาดความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กองอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1.83	0.79
11	ขาดความร่วมมือระหว่างครูในโรงเรียน	1.83	0.86
11	ครูผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักและวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1.83	0.86
11	ไม่มีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	1.83	0.92
11	การดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ-ห้องส้วมในโรงเรียนไม่ดีพอ	1.83	0.79
12	ขาดแคลนสถานที่ในการจัดเป็นห้องพยาบาล/มุมพยาบาล	1.78	0.81
12	ครูไม่ได้ติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยทุกคน	1.78	0.73
13	ขาดบุคลากรรับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนโดยเฉพาะ	1.72	0.67
13	ขาดการประสานงานระหว่างครูและเจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1.72	0.83
14	ครูขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1.67	1.03
15	นักเรียนที่ย้ายมาจากโรงเรียนอื่นไม่มีบัตรบันทึกสุขภาพติดตัวมา	1.56	0.62
16	ความเชื่อที่ผิดของผู้ปกครองเกี่ยวกับการให้การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วย	1.39	0.61

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ย
 0 - 1.00 = ไม่มีปัญหา
 1.01 - 2.00 = มีปัญหาน้อย
 2.01 - 3.00 = มีปัญหาปานกลาง
 3.01 - 4.00 = มีปัญหามาก

ส่วนที่ 2

ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1.1 อายุของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.9 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี รองลงมาร้อยละ 34.0 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ที่น้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.4

2.1.2 เพศของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.2 เป็นเพศหญิง ที่เป็นเพศชายมีร้อยละ 29.8

2.1.3 ศาสนา ครูประจำชั้น/ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 97.9 นับถือศาสนาพุทธ มีเพียงร้อยละ 2.1 ที่นับถือศาสนาคริสต์

2.1.4 จำนวนปีที่รับราชการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 25.6 มีอายุราชการ 16-20 ปี รองลงมา มีอายุราชการ 11-15 ปี และ 0-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.4 และ 17.0 ตามลำดับ ที่มีอายุราชการระหว่าง 21-30 ปี และ 26 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.6 เท่ากัน

2.1.5 จำนวนปีที่ทำหน้าที่ครู พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 25.6 ทำหน้าที่ครูเป็นเวลา 16-20 ปี รองลงมาทำหน้าที่ครูเป็นเวลา 11-15 ปี และ 0-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.4 และ 19.2 ตามลำดับ ที่น้อยที่สุดร้อยละ 6.4 ทำหน้าที่ครูเป็นเวลา 26 ปีขึ้นไป

2.1.6 สถานภาพสมรส ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 74.5 สมรสและอยู่ด้วยกัน รองลงมา ร้อยละ 17.0 เป็นโสด ที่น้อยที่สุดสมรส-แยกกันอยู่ และหย่า/ร้าง/หม้าย ร้อยละ 4.3 เท่ากัน

2.1.7 ภูมิลำเนาเดิม ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 95.7 อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ทางภาคใต้และภาคตะวันออกมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.1 เท่ากันทั้งสองภาค

2.1.8 ระดับการศึกษาสูงสุด ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 76.6 สำเร็จปริญญาตรีทางการศึกษา รองลงมา สำเร็จ ป.กศ.ต้น/พ.ม. และ ป.กศ.สูง/พ.ม. คิดเป็นร้อยละ 10.6 และ 6.4 ตามลำดับ ที่น้อยที่สุด คือ สำเร็จ ป.วช./ป.วส./อนุปริญญา เพียงร้อยละ 2.1

2.1.9 ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 89.4 มีตำแหน่งอาจารย์ที่เป็นครูมีเพียงร้อยละ 2.1

2.1.10 การทำหน้าที่ในโรงเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 70.2 ทำหน้าที่ครูประจำชั้น รองลงมา ร้อยละ 21.3 ทำหน้าที่ครูผู้สอน และส่วนน้อยร้อยละ 8.5 ทำหน้าที่ครูพยาบาล/อนามัย รายละเอียดของข้อมูลปรากฏในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ข้อมูลเกี่ยวกับครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับครูประจำชั้น/ครูผู้สอน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N= 47)
1. อายุของครูประจำชั้น		
20 - 29 ปี	3	6.4
30 - 39 ปี	23	48.9
40 - 49 ปี	16	34.0
50 - 60 ปี	5	10.6
2. เพศ		
ชาย	14	29.8
หญิง	33	70.2
3. นับถือศาสนา		
พุทธ	46	97.9
คริสต์	1	2.1
4. จำนวนปีที่รับราชการ		
0 - 5 ปี	8	17.0
6 - 10 ปี	6	12.7
11 - 15 ปี	11	23.4
16 - 20 ปี	12	25.6
21 - 25 ปี	5	10.6
26 ปีขึ้นไป	5	10.6
5. จำนวนปีที่ทำหน้าที่ครู		
0 - 5 ปี	9	19.2
6 - 10 ปี	6	12.8
11 - 15 ปี	11	23.4
16 - 20 ปี	12	25.6
21 - 25 ปี	6	12.8
26 ปีขึ้นไป	3	6.4

ตารางที่ 22 ข้อมูลเกี่ยวกับครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับครูประจำชั้น/ครูผู้สอน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N= 47)
6. สถานภาพการสมรส		
โสด	8	17.0
สมรส-อยู่ด้วยกัน	35	74.5
สมรส-แยกกันอยู่	2	4.3
หย่า/ร้าง/หม้าย	2	4.3
7. ภูมิลำเนาเดิมอยู่ทาง		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	45	95.7
ภาคใต้	1	2.1
ภาคตะวันออก	1	2.1
8. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ป.กศ.ต้น/พ.ป.	5	10.6
ป.กศ.สูง/พ.ม.	3	6.4
ป.วช./ป.วส./อนุปริญญา	1	2.1
ปริญญาตรีทางการศึกษา	36	76.6
ปริญญาตรีสาขาอื่น	2	4.3
9. ตำแหน่งหน้าที่ราชการ		
ครู	1	2.1
อาจารย์	42	89.4
อื่น ๆ	4	8.5
10. การทำหน้าที่ในโรงเรียน		
ครูประจำชั้น	33	70.2
ครูผู้สอน	10	21.3
ครูพยาบาล/อนามัย	4	8.5

2.2 วิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

2.2.1 การจัดให้มีและใช้บัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน

ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.7 ตอบว่า นักเรียนในชั้นที่สอน มีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัว (ส.ศ.3) ครบทุกคน ที่มีไม่ครบทุกคนมีเพียงร้อยละ 4.3 ในการตรวจสุขภาพนักเรียนนั้น ครูได้บันทึกผลการตรวจและการแก้ไขลงในบัตรสุขภาพทุกครั้ง เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาร้อยละ 17.0 บันทึกเฉพาะที่มีความผิดปกติ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพนักเรียน ส่วนที่บันทึกบ้างเป็นบางครั้งมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 4.3 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลมาตรวจสุขภาพนักเรียนที่โรงเรียน ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.6 ตอบว่าเจ้าหน้าที่ได้บันทึกลงในบัตรสุขภาพด้วยตนเอง ที่ครูช่วยบันทึกผลการตรวจลงในบัตรสุขภาพทุกครั้งมีร้อยละ 40.4 สำหรับการเก็บบัตรสุขภาพที่บันทึกแล้ว พบว่า ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.3 เก็บไว้ในห้องเรียน รองลงมาร้อยละ 29.8 เก็บไว้ที่ห้องพยาบาล/มุมพยาบาล และร้อยละ 8.5 เก็บไว้ที่ห้องพักครู ส่วนที่เก็บไว้ที่อื่นๆ มีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 6.4 เมื่อนักเรียนเจ็บป่วยมากและครูส่งตัวไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.5 ตอบว่าได้มอบบัตรบันทึกสุขภาพให้นักเรียนนำไปด้วย ที่ไม่ได้มอบให้ไปมีร้อยละ 6.4 และไม่เคยส่งนักเรียนในชั้นไปรักษาที่โรงพยาบาลหรือศูนย์บริการสาธารณสุขเลย มีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 2.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่จัดให้มีและใช้บัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน

การจัดให้มีและใช้บัตรสุขภาพ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 47)
1. นักเรียนในชั้นเรียนมีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัว		
- ครบทุกคน	45	95.7
- ไม่ครบทุกคน	2	4.3
2. ในการตรวจสุขภาพนักเรียน ครูได้บันทึกผลการตรวจและการแก้ไขปัญหาสุขภาพลงในบัตรสุขภาพ		
- ทุกครั้ง	31	66.0
- บันทึกบ้างไม่ได้บันทึกบ้าง	2	4.3
- บันทึกเฉพาะที่มีความผิดปกติที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพนักเรียน	8	17.0
- ไม่ได้บันทึก	6	12.8

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่จัดให้มีและใช้บัตรบันทึกสุขภาพ ประจำตัวนักเรียน (ต่อ)

การจัดให้มีและใช้บัตรสุขภาพ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 47)
3. เมื่อเจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลมาตรวจสอบสุขภาพ นักเรียนที่โรงเรียน ครูได้ช่วยบันทึกผลการตรวจลงใน บัตรสุขภาพ		
- ทุกครั้ง	19	40.4
- พยาบาลบันทึกเอง	28	59.6
4. เมื่อนำบัตรสุขภาพมาบันทึกแล้ว ครูจะนำไปเก็บไว้ที่		
- ในห้องเรียน	26	55.3
- ห้องพยาบาล/มุมพยาบาล	14	29.8
- ห้องพักครู	4	8.5
- อื่น ๆ	3	6.4
5. เมื่อนักเรียนเจ็บป่วยมาก และครูส่งตัวไปรักษาที่โรง- พยาบาล/ศูนย์บริการสาธารณสุข ได้มอบบัตรบันทึก- สุขภาพให้นักเรียนนำไปด้วย หรือไม่		
- มอบให้ไป	43	91.5
- ไม่ได้มอบให้ไป	3	6.4
- ไม่เคยส่งนักเรียนไปรักษาที่โรงพยาบาลหรือ ศูนย์บริการสาธารณสุข	1	2.1

2.2.2 การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน

ในการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 70.2 ตอบว่าตรวจเป็นบางวัน รองลงมาร้อยละ 19.1 ตรวจทุกวัน ที่ไม่ได้ตรวจในตอนเช้ามีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.6 เมื่อตรวจพบนักเรียนป่วยมาก ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 72.3 จะส่งนักเรียนไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล รองลงมาร้อยละ 14.9 ให้นักเรียนกลับบ้าน ส่วนน้อยร้อยละ 12.8 ที่ให้นักเรียนรับประทานยาแล้วนอนพักที่โรงเรียน

สำหรับการชั่งน้ำหนักนักเรียนในชั้น พบว่า ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 89.4 ทำการชั่งทุกภาคเรียน รองลงมาร้อยละ 6.4 ชั่งปีละครั้ง น้อยที่สุดร้อยละ 4.3 ไม่ได้ชั่งน้ำหนักนักเรียนเลย เมื่อชั่งน้ำหนักแล้ว ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 61.7 ได้บันทึกลงในบัตรสุขภาพทุกครั้ง รองลงมาร้อยละ 21.3 บันทึกเป็นบางครั้ง ที่ไม่ได้บันทึกมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.0

การวัดส่วนสูงนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 89.4 ทำการวัดทุกภาคเรียน รองลงมาร้อยละ 8.5 วัดปีละครั้ง และที่ไม่ได้วัดส่วนสูงนักเรียนมีน้อยที่สุดร้อยละ 2.1 เมื่อวัดส่วนสูงนักเรียนแล้วครูส่วนใหญ่ร้อยละ 61.7 ได้บันทึกผลลงในบัตรสุขภาพทุกครั้ง รองลงมาไม่ได้บันทึกร้อยละ 21.3 และที่บันทึกเป็นบางครั้งมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.0

ส่วนการวัดสายตานักเรียน ครูประจำชั้น/ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 63.8 ตอบว่าไม่ได้วัด รองลงมาวัดปีละครั้ง ร้อยละ 27.7 ที่วัดทุกภาคเรียนมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.5 เมื่อวัดสายตาแล้วครูส่วนใหญ่ร้อยละ 31.9 ได้บันทึกลงในบัตรสุขภาพทุกครั้ง ที่บันทึกเป็นบางครั้งมีเพียงร้อยละ 4.3

การตรวจสุขภาพในช่องปากนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 72.3 ได้ทำการตรวจภาคเรียนละครั้ง รองลงมาร้อยละ 14.9 ตรวจปีละครั้ง ที่ไม่ได้ตรวจมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.8 เมื่อตรวจสุขภาพในช่องปากนักเรียนแล้วพบนักเรียนเป็นโรคฟันผุและมีหินปูนจับที่คอพอกมาก ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.7 ได้ส่งตัวนักเรียนไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล รองลงมาร้อยละ 23.4 ให้ผู้ปกครองพาเด็กไปพบทันตแพทย์ น้อยที่สุดร้อยละ 4.3 ให้สูดศึกษา-แนะนำ ทางด้านการป้องกันฟันผุครูส่วนใหญ่ร้อยละ 42.5 ได้ให้นักเรียนในชั้นอมน้ำยาฟลูออไรด์ทุก 2 สัปดาห์ รองลงมาให้อมเดือนละครั้ง ร้อยละ 36.2 ครูที่ไม่ได้ให้นักเรียนในชั้นของตนอมน้ำยาฟลูออไรด์มีน้อยที่สุดร้อยละ 21.3 สำหรับการสาธิตการแปรงฟันที่ถูกวิธีแก่นักเรียนพบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 85.1 ได้ทำการสาธิต ที่ไม่ได้สาธิตมีเป็นส่วนน้อย เพียงร้อยละ 14.9

ในกรณีตรวจพบนักเรียนในชั้นเป็นโรคเหามา ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 40.4 ได้ให้สูดศึกษา-แนะนำ รองลงมาได้รายงานให้เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลมากำจัดเหาที่โรงเรียน และใช้เวชภัณฑ์ของโรงเรียนทำการกำจัดเหา ร้อยละ 27.7 และ 17.0 ตามลำดับ ที่น้อยที่สุดคือ ส่งนักเรียนในชั้นไปให้ครูพยาบาลทำการกำจัดเหาให้ คิดเป็นร้อยละ 14.9

สำหรับการตรวจค้นหาโรคคอกอก (ต่อมธัยรอยด์โต) ในเด็กนักเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 63.8 ไม่ได้ทำการตรวจ รองลงมาทำการตรวจปีละครั้ง ร้อยละ 31.9 น้อยที่สุดร้อยละ 4.3 ตรวจภาคเรียนละครั้ง ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 74.5 ไม่เคยพบนักเรียนเป็นโรคคอกอก ที่เคยพบมีร้อยละ 25.5 เมื่อครูพบนักเรียนเป็นโรคคอกอก ส่วนใหญ่ร้อยละ 14.9 ให้สูดศึกษา-แนะนำ ที่ส่งตัวนักเรียนไปรับการรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล มีร้อยละ 10.6

ในการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน เมื่อครูพบนักเรียนป่วยด้วยโรคสามัญ ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.7 จะใช้ยาของโรงเรียนทำการรักษาพยาบาลด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 36.2 ส่งตัวให้ครูพยาบาล/ครูอนามัย ดูแลรักษา ที่น้อยที่สุดร้อยละ 2.1 ส่งนักเรียนป่วยไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล หลังจากทีนักเรียนในชั้นได้รับการรักษาพยาบาลแล้ว ครูประจำชั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.0 ได้ติดตามผลการรักษานักเรียนป่วยทุกคน รองลงมาร้อยละ 12.8 ติดตามนักเรียนป่วยเป็นบางคน ครูที่ไม่ได้ติดตามผลการรักษานักเรียนของตนมีน้อยที่สุด ร้อยละ 4.3 รายละเอียดของข้อมูล ปรากฏในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละ ของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน

การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 47)
1. การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน		
- ตรวจเป็นบางวัน	33	70.2
- ตรวจทุกวัน	9	19.1
- ไม่ได้ตรวจ	5	10.6
2. เมื่อตรวจพบนักเรียนป่วยมาก ครูปฏิบัติโดย		
- ส่งไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล	34	72.3
- ให้นักเรียนกลับบ้าน	7	14.9
- ให้รับประทานยาแล้วนอนพักที่โรงเรียน	6	12.8
3. ครูได้ขังน้ำหนักนักเรียนในชั้น		
- ทุกภาคเรียน	42	89.4
- ปีละครั้ง	3	6.4
- ไม่ได้ขัง	2	4.3
4. เมื่อขังน้ำหนักแล้วได้บันทึกลงในบัตรสุขภาพ		
- ทุกครั้ง	29	61.7
- เป็นบางครั้ง	10	21.3
- ไม่ได้บันทึก	8	17.0
5. ครูได้วัดส่วนสูงนักเรียนในชั้น		
- ทุกภาคเรียน	42	89.4
- ปีละครั้ง	4	8.5
- ไม่ได้วัด	1	2.1

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละ ของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน (ต่อ)

การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 47)
6. เมื่อวัดส่วนสูงนักเรียนแล้วได้บันทึกลงในบัตรสุขภาพ		
- ทุกครั้ง	29	61.7
- ไม่ได้บันทึก	10	21.3
- เป็นบางครั้ง	8	17.0
7. ครูได้วัดสายตานักเรียนในชั้น		
- ไม่ได้วัด	30	63.8
- ปีละครั้ง	13	27.7
- ทุกภาคเรียน	4	8.5
8. เมื่อวัดสายตาแล้ว ได้บันทึกลงในบัตรสุขภาพ		
- ทุกครั้ง	15	31.9
- เป็นบางครั้ง	2	4.3
9. ครูได้ตรวจสุขภาพในช่องปากนักเรียน		
- ภาคเรียนละครั้ง	34	72.3
- ปีละครั้ง	7	14.9
- ไม่ได้ตรวจ	6	12.8
10. เมื่อตรวจสุขภาพในช่องปากนักเรียนแล้ว พบนักเรียน เป็นโรคฟันผุ และมีหินปูนจับที่คอฟันมาก ครูปฏิบัติ โดย		
- ส่งตัวนักเรียนไปศูนย์บริการสาธารณสุข/ โรง- พยาบาล	21	44.7
- ให้ผู้ปกครองพาเด็กไปพบทันตแพทย์	11	23.4
- ให้สุขศึกษา - แนะนำ	2	4.3
11. ครูได้ให้นักเรียนในชั้นอมน้ำยาฟลูออไรด์		
- ทุก 2 สัปดาห์	20	42.5
- เดือนละครั้ง	17	36.2
- ไม่ได้ให้อมน้ำยาฟลูออไรด์	10	21.3

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละ ของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน (ต่อ)

การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 47)
12. ครูได้ดำเนินการแปร่งพื้นที่ถูกวิธีให้นักเรียนในชั้น		
- สาธิต	40	85.1
- ไม่ได้สาธิต	7	14.9
13. ในกรณีตรวจพบนักเรียนในชั้นเป็นเหามาก ครูปฏิบัติโดย		
- ให้สุขศึกษา-แนะนำ	19	40.4
- รายงานให้เจ้าหน้าที่พยาบาลมากำจัดเหาที่โรงเรียน	13	27.7
- ใช้เวชภัณฑ์ของโรงเรียนทำการกำจัดเหาด้วยตนเอง	8	17.0
- ส่งนักเรียนให้ครูพยาบาลช่วยกำจัดเหาให้	7	14.9
14. การตรวจค้นหาโรคคอกพอก (ต่อมธัยรอยด์โต) ในนักเรียน โดยครู		
- ไม่ได้ตรวจ	30	63.8
- ตรวจปีละครั้ง	15	31.9
- ตรวจภาคเรียนละครั้ง	2	4.3
15. ครูเคยพบนักเรียนเป็นโรคคอกพอก		
- ไม่เคย	35	74.5
- เคย	12	25.5
16. เมื่อครูพบนักเรียนเป็นโรคคอกพอก ได้ปฏิบัติโดย		
- ให้สุขศึกษา-แนะนำ	7	14.9
- ส่งตัวนักเรียนไปศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล	5	10.6
17. การปฏิบัติของครูเมื่อพบนักเรียนป่วยด้วยโรคสามัญ		
- ใช้ยาของโรงเรียนทำการรักษาพยาบาลด้วยตนเอง	29	61.7
- ส่งตัวให้ครูพยาบาล/ครูอนามัยดูแลรักษา	17	36.2
- ส่งไปรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล	1	2.1
18. การติดตามผลการรักษานักเรียนป่วย		
- ติดตามทุกคน	39	83.0
- ติดตามเป็นบางคน	6	12.8
- ไม่ได้ติดตาม	2	4.3

2.2.3 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

ทางด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน ครูประจำชั้น/ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.0 ได้ให้สุศึกษาและแนะนำให้เด็กมารับการฉีดวัคซีน โดยไม่ขาดเรียน รองลงมาร้อยละ 29.8 ได้ให้สุศึกษาล่วงหน้าทุกครั้ง ครูที่ไม่ได้ให้สุศึกษาแนะนำมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 4.3 เวลาที่เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลมาให้บริการฉีดวัคซีนที่โรงเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 40.4 ไม่ได้ช่วยบันทึกลงในบัตรสุขภาพ รองลงมาร้อยละ 34.0 ได้ช่วยบันทึกทุกครั้ง ที่ช่วยบันทึกเป็นบางครั้งมีน้อยที่สุดร้อยละ 25.5 หลังการฉีดวัคซีน กรณีนักเรียนมีอาการปวดบริเวณที่ฉีดและเป็นไข้ ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.1 ได้ให้ยาแก้ปวดลดไข้รับประทาน รองลงมาร้อยละ 34.0 ได้ส่งตัวนักเรียนไปให้ครูพยาบาล/ครูอนามัยช่วยเหลือ ส่วนให้กลับไปนอนพักที่บ้านมีร้อยละ 12.8 และที่น้อยที่สุดให้ไปพบเจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลที่มาฉีดวัคซีน เพียงร้อยละ 2.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่ให้บริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N=47)
1. การให้สุศึกษาถึงประโยชน์ของการฉีดวัคซีน		
ก่อนที่เจ้าหน้าที่พยาบาลจะมาฉีดวัคซีน		
- ให้สุศึกษาและแนะนำให้เด็กมารับวัคซีน		
ทุกคนอย่าขาดเรียน	31	66.0
- ให้สุศึกษาล่วงหน้าทุกครั้ง	14	29.8
- ไม่ได้ให้สุศึกษาแนะนำ	2	4.3
2. ครูได้ช่วยเจ้าหน้าที่พยาบาลบันทึกการฉีดวัคซีน		
ลงในบัตรสุขภาพ		
- ไม่ได้ช่วยบันทึก	19	40.4
- ช่วยบันทึกทุกครั้ง	16	34.0
- ช่วยบันทึกเป็นบางครั้ง	12	25.5
3. กรณีนักเรียนมีอาการปวดบริเวณที่ฉีดวัคซีนและเป็นไข้ หลังการฉีด ครูปฏิบัติโดย		
- ให้ยาแก้ปวดลดไข้รับประทานแล้วนอนพัก		
ที่ห้องพยาบาล	24	51.1
- ส่งตัวไปให้ครูพยาบาล/ครูอนามัยช่วยเหลือ	16	34.0
- ให้กลับไปนอนพักที่บ้าน	6	12.8
- พาไปพบเจ้าหน้าที่พยาบาลให้ช่วยแก้ไข	1	2.1

2.2.4 การส่งเสริมโภชนาการ

ในการส่งเสริมโภชนาการแก่นักเรียน ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.2 ตอบว่า นักเรียนในชั้นได้รับประทานอาหารกลางวันครบทุกคน ที่ตอบว่า ได้รับประทานไม่ครบทุกคนมีร้อยละ 12.8 นักเรียนที่ไม่ได้รับประทาน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 6.4 ได้ติดต่อขอทุนจากมูลนิธิหรือองค์กรการกุศลต่างๆ รองลงมาร้อยละ 4.3 ได้ติดตามไปที่บ้านเพื่อหาสาเหตุและให้คำแนะนำผู้ปกครอง มีครูส่วนน้อยเพียงร้อยละ 2.1 ที่ตอบว่าไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้ สำหรับการแจกนมสดของทางราชการแก่นักเรียนชั้นเด็กเล็ก/อนุบาล, ป.1 และ ป.2 ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ร้อยละ 57.4 ตอบว่า ได้รับแจกอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาร้อยละ 29.8 ตอบว่าไม่สม่ำเสมอ และที่ตอบว่าทางราชการไม่ได้ส่งนมสดมาให้แจกมีน้อยที่สุด ร้อยละ 12.8 ในเรื่องอาหารเสริม พบว่า ครูโรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 51.1 ไม่ได้จัดทำ รองลงมาร้อยละ 21.3 จัดทำนานๆ ครั้ง และร้อยละ 17.0 จัดทำสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ที่จัดทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้งมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.6 ประเภทของอาหารเสริมที่จัดทำ ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 21.3 ตอบว่า จัดทำนมถั่วเหลือง รองลงมาเป็นถั่วเขียวต้มน้ำตาล ร้อยละ 14.9 และที่น้อยที่สุดเป็นอาหารชนิดอื่นๆ ร้อยละ 12.8 ดังรายละเอียดในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่ให้บริการการส่งเสริมโภชนาการ

การส่งเสริมโภชนาการ	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 47)
1. นักเรียนในชั้นได้รับประทานอาหารกลางวัน		
- ได้รับประทานอาหารทุกคน	41	87.2
- ได้รับประทานไม่ครบทุกคน	6	12.8
2. นักเรียนที่ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันได้รับการช่วยเหลือโดย		
- ติดต่อขอทุนจากมูลนิธิหรือองค์กรการกุศลต่าง ๆ	3	6.4
- ติดตามไปที่บ้านเพื่อหาสาเหตุและให้คำแนะนำผู้ปกครอง	2	4.3
- ไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้	1	2.1
3. นักเรียนเด็กเล็ก/อนุบาล, ป.1 และ ป.2 ได้รับแจกนมสดจากทางราชการที่ส่งมาให้		
- สม่ำเสมอ	27	57.4
- ไม่สม่ำเสมอ	14	29.8
- ทางราชการไม่ได้ส่งมาให้แจก	6	12.8

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่ให้บริการการส่งเสริมโภชนาการ (ต่อ)

การส่งเสริมโภชนาการ	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 47)
4. ทางโรงเรียนได้จัดทำอาหารเสริมให้นักเรียน รับประทาน		
- สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	8	17.0
- สัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง	5	10.6
- นาน ๆ ครั้ง	10	21.3
- ไม่ได้จัดทำ	24	51.1
5. อาหารเสริมที่จัดทำเป็น		
- นมถั่วเหลือง	10	21.3
- ถั่วเขียวต้มน้ำตาล	7	14.9
- อื่น ๆ	6	12.8

2.2.5 การสุขาภิบาลโรงเรียน

ทางด้านการสุขาภิบาลโรงเรียน ได้ศึกษาในเรื่องน้ำดื่ม ความสะอาดของห้องเรียน และการใช้ส้วม จากการวิเคราะห์ข้อมูล ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.3 ตอบว่า นักเรียนในชั้นดื่มน้ำประปา รองลงมาร้อยละ 31.9 ดื่มน้ำกรอง ที่น้อยที่สุดร้อยละ 12.8 ดื่มน้ำฝน สำหรับวิธีการดื่มน้ำของนักเรียนในชั้น ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 70.2 ตอบว่า นักเรียนใช้แก้วน้ำประจำตัว รองลงมาร้อยละ 21.3 ใช้แก้วน้ำรวมที่โรงเรียนจัดไว้ให้ ที่จัดทำเป็นน้ำพุมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 4.3 ส่วนปริมาณของน้ำดื่มที่ทางโรงเรียนจัดให้ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 83.0 ตอบว่า มีปริมาณพอเพียง ที่ตอบว่าไม่พอเพียงมีเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.0

ในเรื่องการทำความสะอาดห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 83.0 ตอบว่า นักเรียนจัดเวรกันทำความสะอาดห้องเรียน ที่น้อยที่สุดคือ ภารโรงเป็นผู้ทำความสะอาด มีเพียงร้อยละ 2.1 ส่วนชนิดของภาชนะรองรับขยะในห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 68.1 ตอบว่าเป็นถังขยะไม่มีฝาปิด ส่วนน้อยตอบว่า เป็นถังขยะมีฝาปิด ร้อยละ 31.9

สำหรับการสาธิตวิธีใช้ส้วมที่ถูกต้องแก่นักเรียนนั้น ครูประจำชั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.1 ตอบว่ามีการสาธิต ที่ไม่ได้สาธิตมีเป็นส่วนน้อย ร้อยละ 14.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่ให้ข้อมูลทางด้านการสุขาภิบาลโรงเรียน

การสุขาภิบาลโรงเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N=47)
1. นักเรียนในชั้นดื่ม น้ำ		
- น้ำประปา	26	55.3
- น้ำกรอง	15	31.9
- น้ำฝน	6	12.8
2. วิธีการดื่ม น้ำของนักเรียน		
- ใช้แก้วน้ำประจำตัว	33	70.2
- ใช้แก้วน้ำรวม	10	21.3
- จัดทำเป็นน้ำพุ	2	4.3
- อื่นๆ	2	4.3
3. ปริมาณของน้ำดื่มที่ทางโรงเรียนจัดให้มี		
- พอเพียง	39	83.0
- ไม่พอเพียง	8	17.0
4. ผู้ที่ทำความสะอาดห้องเรียน		
- นักเรียนจัดเวรกัน	39	83.0
- ภารโรง	1	2.1
- อื่น ๆ	7	14.9
5. ชนิดของภาชนะรองรับขยะในห้องเรียน		
- ถังขยะไม่มีฝาปิด	32	68.1
- ถังขยะมีฝาปิด	15	31.9
6. การสาธิตวิธีใช้ส้วมที่ถูกต้องแก่นักเรียนในชั้น		
- มีการสาธิต	40	85.1
- ไม่ได้สาธิต	7	14.9

2.2.6 การสอนสุขศึกษา

ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.0 ได้สอนสุขศึกษาแก่นักเรียนตามหลักสูตร ที่สอนเพิ่มเติมเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีร้อยละ 31.9 และครูที่ไม่เคยสอนสุขศึกษาเลยมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 2.1 ส่วนการเชิญวิทยากรมาบรรยายพิเศษหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่นักเรียน ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.3 ตอบว่าไม่เคยเชิญ ที่ตอบว่าเคยเชิญมีเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 44.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ที่ให้ข้อมูลทางด้านการสอนสุขศึกษา

การสอนสุขศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 47)
1. การสอนสุขศึกษาของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน		
- สอนตามหลักสูตร	31	66.0
- สอนเพิ่มเติมเมื่อมีปัญหาสุขภาพเกิดขึ้น	15	31.9
- ไม่เคยสอนสุขศึกษา	1	2.1
2. การเชิญวิทยากรมาบรรยายหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนในชั้น		
- เชิญเจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาล	26	55.3
- ไม่เคยเชิญ	21	44.7

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ในโรงเรียนเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในระดับมากเพียงข้อเดียว คือ ครูขาดความรู้ในการตรวจโรคคอกพอก (ค่าเฉลี่ย 3.04) ที่มีปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลางมี 6 ข้อ ซึ่งได้แก่ ไม่มีแผ่นวัดสายตา (ค่าเฉลี่ย 2.45) นักเรียนไม่มีแปรงสีฟันและไม่ได้แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน และครูไม่มีเวลาทำงานอนามัยโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.21 เท่ากันทั้ง 2 ข้อ) เจ้าหน้าที่พยาบาล/อนามัยของเทศบาลไม่มาให้สุขศึกษาแก่นักเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.19) ครูขาดความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.15) และขาดแคลนเวชภัณฑ์ประจำโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.06) ทั้งปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมานี้เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข นอกนั้นเป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อย ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ดังรายละเอียดในตารางที่

ตารางที่ 29 ระดับของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น/
ครูผู้สอน

ลำดับ ที่	ปัญหาและอุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.
1	ครูขาดความรู้ในการตรวจโรคคอกพอก	3.04	1.02
2	ไม่มีแผนวัดสายตา	2.45	0.12
3	ไม่มีเวลาทำงานอนามัยโรงเรียน	2.21	0.95
3	นักเรียนไม่มีแปรงสีฟันและไม่ได้แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน	2.21	1.04
4	เจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาลไม่มาให้สุขศึกษาแก่นักเรียนในชั้น	2.19	1.04
5	ครูขาดความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	2.15	0.88
6	ขาดแคลนเวชภัณฑ์ประจำโรงเรียน	2.06	1.03
7	ขาดความรู้ที่จะแนะนำในเรื่องฟันผุ ฟันมีหินปูน และเหงือกอักเสบ	1.92	0.88
7	ขาดความรู้ในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียนที่เจ็บป่วย	1.92	0.95
8	ครูขาดความรู้ในการตรวจสุขภาพในช่องปากของนักเรียน	1.89	0.79
8	ขาดความรู้ในการตรวจสุขภาพนักเรียน	1.89	0.89
9	นักเรียนในชั้นเป็นโรคขาดสารอาหาร	1.87	0.61
10	ขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่พยาบาลในเรื่องตรวจสุขภาพนักเรียน	1.85	0.96
11	ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลนักเรียนที่เจ็บป่วย	1.75	0.82
12	ไม่ได้รับความสะดวกในการส่งนักเรียนไปรับการรักษาต่อที่สถานบริการสาธารณสุขของเทศบาล	1.72	0.90
13	เครื่องชั่งน้ำหนักไม่มีหรือมีแต่ไม่ได้มาตรฐาน	1.70	0.95
14	ไม่มีเวลาบันทึกบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน	1.60	0.90
15	ไม่มีที่วัดสวนสูงที่ได้มาตรฐาน	1.57	0.95
16	เจ้าหน้าที่แพทย์/พยาบาลของเทศบาลไม่มาให้บริการตรวจและรักษาโรคแก่นักเรียนที่โรงเรียน	1.53	0.83
17	ผู้บังคับบัญชาไม่สนใจและไม่สนับสนุนงานอนามัยโรงเรียน	1.43	0.74
18	นักเรียนในชั้นไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน	1.26	0.57
19	บัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียนมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในชั้น	1.23	0.70

ส่วนที่ 3

ผลการศึกษาสภาวะสุขภาพนักเรียน

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน

ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 6 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 1,345 คน ได้รับการตรวจสุขภาพ 1,020 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 ในจำนวนนี้เป็นเพศชายร้อยละ 51.8 เพศหญิงร้อยละ 48.2 นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 99.2 นับถือศาสนาพุทธ ที่นับถือศาสนาคริสต์ และอิสลามมีเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.5 และ 0.3 ตามลำดับ อายุของนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 62.4 อยู่ในกลุ่มอายุ 6-10 ปี รองลงมาร้อยละ 22.2 มีอายุ 3-5 ปี ที่น้อยที่สุดร้อยละ 15.4 มีอายุ 11-15 ปี ส่วนระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 87.1 เป็นนักเรียนประถมศึกษา (ป.1-ป.6) ที่เป็นนักเรียนชั้นก่อนประถมศึกษา (เด็กเล็ก/อนุบาล) มีร้อยละ 12.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลที่ได้รับการตรวจสุขภาพ จำแนกตามเพศ ศาสนา อายุ และระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 1,020)
เพศ		
ชาย	528	51.8
หญิง	492	48.2
ศาสนา		
พุทธ	1,012	99.2
คริสต์	5	0.5
อิสลาม	3	0.3
อายุ		
3 - 5 ปี	227	22.2
6 - 10 ปี	636	62.4
11 - 15 ปี	157	15.4
ระดับการศึกษา		
ก่อนประถมศึกษา (เด็กเล็ก/อนุบาล)	132	12.9
ประถมศึกษา (ป.1 - ป.6)	888	87.1
รวม	1,020	100.0

3.2 สภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน

จากการชั่งน้ำหนักนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา แล้วนำมาเทียบกับกราฟน้ำหนักปกติและความบกพร่องทางโภชนาการของเด็กไทยอายุ 0-5 ปี ของกองโภชนาการ กรมอนามัย และจากการชั่งน้ำหนักนักเรียนระดับประถมศึกษา นำมาเปรียบเทียบกับตารางมาตรฐานน้ำหนักของเด็กไทยอายุ 5-19 ปี ของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย พบนักเรียนมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 157 คน จากนักเรียนทั้งหมด 1,020 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า อัตราส่วนนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสูงที่สุดคือนักเรียนชาย ร้อยละ 17.0 ส่วนนักเรียนหญิงมีอัตราส่วนน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 13.6

เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า นักเรียนกลุ่มอายุ 11-15 ปี มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเป็นอัตราส่วนสูงที่สุด ร้อยละ 16.6 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 6-10 ปี ร้อยละ 15.9 และนักเรียนกลุ่มอายุ 3-5 ปี มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในอัตราที่ต่ำสุด ร้อยละ 13.2

และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษา มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในอัตราสูงที่สุด คือร้อยละ 15.7 ส่วนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีอัตราต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 14.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ข้อมูล	จำนวนที่ชั่งน้ำหนัก	น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	528	90	17.0
หญิง	492	67	13.6
อายุ			
3 - 5 ปี	227	30	13.2
6 - 10 ปี	636	101	15.9
11 - 15 ปี	157	26	16.6
ระดับการศึกษา			
ก่อนประถมศึกษา	132	18	14.6
ประถมศึกษา	888	139	15.7
รวม	1,020	157	15.4

3.3 สภาวะสายตาของนักเรียน

จากการตรวจวัดสายตาให้นักเรียน จำนวน 1,020 คน พบนักเรียนสายตาผิดปกติ (สายตาสั้น) จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ไม่พบนักเรียนที่สายตาผิดปกติที่ใส่แว่นตาเลย

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนหญิงมีอัตราส่วนสายตาผิดปกติสูงกว่านักเรียนชาย คิดเป็นร้อยละ 3.0 และ 2.7 ตามลำดับ

จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 6-10 ปี มีอัตราส่วนสายตาผิดปกติสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 3.6 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 3-5 ปี ร้อยละ 2.2 และกลุ่มอายุ 11-15 ปี มีอัตราส่วนสายตาผิดปกติน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.6

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษามีอัตราส่วนสายตาผิดปกติ สูงกว่านักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.2 และ 0.8 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่สายตาผิดปกติ จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ข้อมูล	จำนวนนักเรียนที่วัดสายตา	สายตาผิดปกติ	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	528	14	2.7
หญิง	492	15	3.0
อายุ			
3 - 5 ปี	227	5	2.2
6 - 10 ปี	636	23	3.6
11 - 15 ปี	157	1	0.6
ระดับการศึกษา			
ก่อนประถมศึกษา	132	1	0.8
ประถมศึกษา	888	28	3.2
รวม	1,020	29	2.8

3.4 โรคและความผิดปกติในนักเรียนโรงเรียนเทศบาล

3.4.1 อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติในนักเรียนโดยรวม

ผลการตรวจพบโรคและความผิดปกติของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สุ่มตัวอย่างมา 6 โรงเรียน มีนักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพรวม 1,020 คน พบโรคและความผิดปกติทั้งหมด 830 คน คิดเป็นร้อยละ 81.4

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนชายมีอัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติสูงกว่านักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ 85.0 และ 77.4 ตามลำดับ

จากการจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า นักเรียนกลุ่มอายุ 6-10 ปี มีอัตราการตรวจพบโรคสูงสุด ร้อยละ 86.3 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 3-5 ปี ร้อยละ 81.9 ที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มอายุ 11-15 ปี ร้อยละ 60.5

และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษามีอัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติสูงกว่านักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 81.8 และ 81.3 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา (เสนอเป็นร้อยละ)

ข้อมูล	จำนวนตรวจ	จำนวนพบโรคและความผิดปกติ	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	528	449	85.0
หญิง	492	381	77.4
อายุ			
3 - 5 ปี	227	186	81.9
6 - 10 ปี	636	549	86.3
11 - 15 ปี	157	95	60.5
ระดับการศึกษา			
ก่อนประถมศึกษา	132	108	81.8
ประถมศึกษา	888	722	81.3
รวม	1,020	830	81.4

3.4.2 ชนิดของโรคและความผิดปกติ

จากการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนเพื่อค้นหาโรคและความผิดปกติ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 70.0 เป็นโรคฟันผุ รองลงมาเป็นโรคฟันมีหินปูนร้อยละ 44.0 และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 15.4 ส่วนโรคที่พบในอัตราต่ำสุดคือ โรคหัวใจ, แก้วหูทะลุ และโรคกลาก คิดเป็นร้อยละ 0.2 เท่ากัน ทางด้านความพิการก็พบในอัตราที่ต่ำเช่นเดียวกัน ได้แก่ ปากแห้งเพดานโหว่และความพิการจากโปลิโอ พบเพียงร้อยละ 0.2 เท่ากัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล
(เสนอเป็นร้อยละ)

ชนิดของโรคและความผิดปกติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 1,020)
ฟันผุ	714	70.0
ฟันมีหินปูน	449	44.0
น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	157	15.4
ต่อมธัยรอยด์โต (ขาดสารไอโอดีน)	100	9.8
เหา	77	7.5
เยื่อจมูกอักเสบ	72	7.1
ริดสีดวงตา (ระยะติดต่อ)	61	6.1
เยื่อตาอักเสบ	36	3.5
ต่อมทอนซิลอักเสบ	36	3.5
เหงือกอักเสบ	35	3.4
คออักเสบ	29	2.8
โรคขาดสารอาหาร (มุมปากเปื่อย, โลหิตจาง)	24	2.4
เกลื้อน	20	2.0
โรคจมูกอื่นๆ	18	1.8
โรคผิวหนังอื่นๆ	15	1.5
พุพอง	7	0.7
โรคผิวหนังจากการแพ้	6	0.6
หูน้ำหนวก	5	0.5
โรคหิด	4	0.4
โรคเชื้อราอื่นๆ	4	0.4
โรคหัวใจ	2	0.2
กลาก	2	0.2
แก้วหูทะลุ	2	0.2
ปากแห้ง	2	0.2

ตารางที่ 34 อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล
(เสนอเป็นร้อยละ) (ต่อ)

ชนิดของโรคและความผิดปกติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 1,020)
เพดานโหว่	2	0.2
ความพิการจากโปลิโอ	2	0.2
สภาวะการได้ยินผิดปกติ	3	0.3
ความพิการอื่น ๆ	4	0.4
โรคอื่นๆ	13	1.3

เมื่อนำอัตราการตรวจพบโรคมาจัดอันดับโดยเรียงจากมากไปหาน้อย 10 โรคแรก ได้แก่ โรคฟันผุ ฟันมีหินปูน ต่อมธัยรอยด์โต เหา เยื่อจมูกอักเสบ ริดสีดวงตา เยื่อตาอักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ เหงือกอักเสบ และคออักเสบ ดังรายละเอียดในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 อัตราการตรวจพบโรคในนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 10 โรคแรก เรียงจากมากไป
หาน้อย (เสนอเป็นร้อยละ)

โรคและความผิดปกติที่ตรวจพบ	จำนวน (คน)	อัตราตรวจพบ (ร้อยละ)
1. ฟันผุ	714	70.0
2. ฟันมีหินปูน	449	44.0
3. ต่อมธัยรอยด์โต	100	9.8
4. เหา	77	7.5
5. เยื่อจมูกอักเสบ	72	7.1
6. ริดสีดวงตา	61	6.1
7. เยื่อตาอักเสบ	36	3.5
8. ต่อมทอนซิลอักเสบ	36	3.5
9. เหงือกอักเสบ	35	3.4
10. คออักเสบ	29	2.8

เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

จากการนำอัตราการตรวจพบโรค 10 อันดับแรกมาทดสอบความแตกต่างระหว่างเพศ โดยใช้ t-test พบว่า โรคฟันมีหินปูน ต่อมธัยรอยด์โต และโรคเหา มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายและหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนโรคฟันผุ เยื่อจมูกอักเสบ ริดสีดวงตา เยื่อตาอักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ เหงือกอักเสบ และคออักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 36

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียน 10 โรคแรก ระหว่างนักเรียนชายและหญิง (เสนอเป็นร้อยละ)

โรคที่ตรวจพบ	นักเรียนชาย		นักเรียนหญิง		t	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
จำนวนตรวจ	528		492			
ฟันผุ	369	69.9	345	70.1	0.08	0.935
ฟันมีหินปูน	253	47.9	196	39.8	2.60*	0.009
ต่อมธัยรอยด์โต	40	7.6	60	12.2	2.48*	0.014
เหา	1	0.2	76	15.4	9.62*	0.000
เยื่อจมูกอักเสบ	41	7.8	31	6.3	0.91	0.360
ริดสีดวงตา	28	5.3	33	6.7	0.94	0.345
เยื่อตาอักเสบ	21	4.0	15	3.0	0.81	0.420
ต่อมทอนซิลอักเสบ	16	3.0	20	4.1	0.89	0.374
เหงือกอักเสบ	15	2.8	20	4.1	1.07	0.287
คออักเสบ	13	2.5	16	3.3	0.75	0.451

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

จากตารางที่ 36 จะเห็นได้ว่าอัตราการตรวจพบโรคสูงเป็นอันดับ 1 ในนักเรียนชายและหญิงคือโรคฟันผุ (ชาย ร้อยละ 69.9 หญิงร้อยละ 70.1) โรคที่พบเป็นอันดับ 2 ในนักเรียนชายและหญิงได้แก่ โรคฟันมีหินปูน (ชาย ร้อยละ 47.9 หญิงร้อยละ 39.8) เหมือนกันทั้งสองเพศ สำหรับโรคที่พบเป็นอันดับ 3 ในนักเรียนชายคือ เยื่อจมูกอักเสบ (ร้อยละ 7.8) ในนักเรียนหญิงคือโรคเหา (ร้อยละ 15.4) สำหรับโรคต่อมธัยรอยด์โต พบเป็นอันดับ 4 เหมือนกันทั้งนักเรียนชายและหญิง (ร้อยละ 7.6 และ 12.2 ตามลำดับ)

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 10 โรคแรก ระหว่างกลุ่มอายุ โดยใช้ F-test พบว่า โรคฟันผุ ฟันมีหินปูน ต่อมธัยรอยด์โต เหา เยื่อจมูกอักเสบ และริดสีดวงตา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนโรคเยื่อตาอักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ เหงือกอักเสบ และคออักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติระหว่างกลุ่มอายุ ($P > 0.05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 10 โรคแรก ระหว่างกลุ่มอายุ (เสนอเป็นร้อยละ)

โรคที่ตรวจพบ	3 - 5 ปี		6 - 10 ปี		11-15 ปี		F	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
จำนวนตรวจ	227		636		157			
ฟันผุ	162	71.4	470	73.9	82	52.2	14.5723*	0.0000
ฟันมีหินปูน	67	29.5	310	48.7	72	45.9	12.9602*	0.0000
ต่อมธัยรอยด์โต	12	5.3	69	10.8	19	12.1	3.4947*	0.0307
เหา	4	1.8	66	10.4	7	4.6	10.3415*	0.0000
เยื่อจมูกอักเสบ	24	10.6	43	6.8	5	3.2	3.9944*	0.0187
ริดสีดวงตา	12	5.3	31	4.9	18	11.5	5.0233*	0.0067
เยื่อตาอักเสบ	5	2.2	24	3.8	7	4.5	0.8405	0.4318
ต่อมทอนซิลอักเสบ	7	3.1	23	3.6	6	3.8	0.0927	0.9115
เหงือกอักเสบ	5	2.2	26	4.1	4	2.5	1.1151	0.3283
คออักเสบ	3	1.3	20	3.1	6	3.8	1.3276	0.2656

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

จากตารางที่ 37 จะเห็นได้ว่านักเรียนทุกกลุ่มอายุมีอัตราเป็นโรคฟันผุสูงที่สุด (3-5 ปี ร้อยละ 71.4, 6-10 ปี ร้อยละ 73.9, และ 11-15 ปี ร้อยละ 52.2) โรคฟันมีหินปูนก็มีอัตราการตรวจพบสูงเป็นอันดับ 2 ในทุกกลุ่มอายุเช่นกัน (3-5 ปี ร้อยละ 29.5, 6-10 ปี ร้อยละ 48.7 และ 11-15 ปี ร้อยละ 45.9) ส่วนโรคที่มีอัตราการตรวจพบสูงเป็นอันดับ 3 ในกลุ่มอายุ 3-5 ปี คือ เยื่อจมูกอักเสบ (ร้อยละ 10.6) ในกลุ่มอายุ 6-10 ปี และ 11-15 ปี คือโรคต่อมธัยรอยด์โต เหมือนกัน (ร้อยละ 10.8 และ 12.1 ตามลำดับ)

เมื่อนำอัตราการตรวจพบโรค 10 โรคแรก มาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา พบว่า โรคฟันผุและฟันมีหินปูนแตกต่างกันระหว่างระดับชั้นก่อนประถมศึกษา และระดับชั้นประถมศึกษา (ป.1 - ป.6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนโรคต่อมธัยรอยด์โต เหา เยื่อจมูกอักเสบ ริดสีดวงตา เยื่อตาอักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ เหนืออกอักเสบ และคออักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) ระหว่างระดับชั้นก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 10 โรคแรก ตามระดับการศึกษา

โรคที่ตรวจพบ	ก่อนประถมศึกษา		ประถมศึกษา		t	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
จำนวนตรวจ	132		888			
ฟันผุ	72	54.5	642	72.3	4.18*	0.000
ฟันมีหินปูน	70	53.0	379	42.7	2.24*	0.025
ต่อมธัยรอยด์โต	8	6.1	92	10.4	1.85	0.066
เหา	10	7.6	67	7.5	0.01	0.990
เยื่อจมูกอักเสบ	14	10.6	58	6.5	1.45	0.150
ริดสีดวงตา	0	0	61	6.9	-	-
เยื่อตาอักเสบ	5	3.8	31	3.5	0.17	0.868
ต่อมทอนซิลอักเสบ	0	0	36	4.1	-	-
เหนืออกอักเสบ	7	5.3	28	3.2	1.05	0.295
คออักเสบ	0	0	29	3.3	-	-

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

จากตารางที่ 38 จะเห็นได้ว่า อัตราการตรวจพบโรค 10 โรคแรก ตามระดับการศึกษานั้น นักเรียนก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา มีอัตราการตรวจพบโรคฟันผุสูงเป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 54.5 และ 72.3 ตามลำดับ) สำหรับโรคที่มีอัตราการตรวจพบสูงเป็นอันดับ 2 ทั้งระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาได้แก่ โรคฟันมีหินปูน (ร้อยละ 53.0 และ 42.7 ตามลำดับ) ส่วนอัตราการตรวจพบโรคที่สูงเป็นอันดับ 3 ในนักเรียนชั้นก่อนประถมศึกษา คือโรคเยื่อจมูกอักเสบ (ร้อยละ 10.6) และในนักเรียนประถมศึกษาคือ โรคต่อมธัยรอยด์โต (ร้อยละ 10.4)

3.4.3 ความผิดปกติหรือความพิการของนักเรียน

เกี่ยวกับความผิดปกติและความพิการของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล พบว่า นักเรียนมีอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายพิการในอัตราที่น้อย ซึ่งได้แก่ ปากแหว่ง เพดานโหว่ และความพิการจากโรคโปลิโอ คิดเป็นร้อยละ 0.2 เท่ากัน ส่วนความพิการอื่นๆ ที่นอกเหนือจากนี้มีอีกร้อยละ 0.4 รวมนักเรียนที่มีความผิดปกติหรือความพิการทั้งหมดร้อยละ 1.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละของความผิดปกติหรือความพิการที่ตรวจพบในนักเรียนโรงเรียนเทศบาล

ความพิการ	จำนวนตรวจพบ	ร้อยละ (N = 1,020)
ปากแหว่ง	2	0.2
เพดานโหว่	2	0.2
ความพิการจากโปลิโอ	2	0.2
ความพิการอื่นๆ	4	0.4
รวม	10	1.0

3.4.4 ผลการตรวจโรคขาดสารไอโอดีน

จากการตรวจต่อมธัยรอยด์ พบนักเรียนเป็นโรคขาดสารไอโอดีน รวม 100 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 เมื่อจำแนกตามระดับของโรค พบนักเรียนเป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 1A มากที่สุด ร้อยละ 9.0 รองลงมาเป็นระดับ 1B ร้อยละ 0.7 และเป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 2 น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 0.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เป็นโรคขาดสารไอโอดีน จำแนกตามระดับของโรค

ระดับของโรคขาดสารไอโอดีน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 1,020)
ระดับ 1A	92	9.0
ระดับ 1B	7	0.7
ระดับ 2	1	0.1
รวม	100	9.8

3.4.5 การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วย ส่งไปรักษาต่อและให้คำแนะนำ

จากการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนโรงเรียนเทศบาล พบโรคและความผิดปกติทั้งหมด 830 คน ให้การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยด้วยโรคสามัญ 256 คน (ร้อยละ 30.8) ส่งตัวไปรักษาต่อที่โรงพยาบาล 12 คน (ร้อยละ 1.5) และให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง 562 คน (ร้อยละ 67.7) ดังรายละเอียดในตารางที่ 41

ตารางที่ 41 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ให้การรักษาพยาบาล ส่งตัวไปรักษาต่อ และให้คำแนะนำ

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียนที่ได้รับการรักษาพยาบาล	256	30.8
นักเรียนที่ส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาล	12	1.5
นักเรียนที่ได้รับคำแนะนำการปฏิบัติตัว	562	67.7
รวม	830	100.0

ส่วนที่ 4

ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม

ในการออกปฏิบัติงานตรวจสอบสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 6 โรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้อาหารตรวจเชื้อ ว 110 ตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม ที่ทางโรงเรียนจัดให้นักเรียนดื่ม ผลการตรวจปรากฏว่าโรงเรียนที่น้ำดื่มสะอาดมี 4 โรงเรียน (ร้อยละ 66.7) ไม่สะอาด 2 โรงเรียน (ร้อยละ 33.3) ดังรายละเอียดในตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มโดยใช้อาหารตรวจเชื้อ ว 110

ผลการตรวจ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 6)
สะอาด	4	66.7
ไม่สะอาด	2	33.3

หมายเหตุ : สะอาด หมายถึง มี Coliform bacteria อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของน้ำดื่ม
ไม่สะอาด หมายถึง มี Coliform bacteria เกินมาตรฐานของน้ำดื่ม